

Het Zwin 1963-64

door Thierry ROBYNS de SCHNEIDAUER

Konservator

* Foto's 50-52-53-54

De strenge winter 1962-63 vormde de Zwinvlakte om tot een woestenij: 150 hektaren sneeuw en ijs! Maar in de nabijheid van het Reservaat bleven heel wat vogels strijden voor hun leven, en gans de winter door hebben ze de voederplaatsen bezocht alsook de nog zeldzamere drinkplaatsen langs enkele beschutte greppels. Honderden *blokeenden*, *leeuweriken*, *lijsters*, *merels*, *spreuwen*, *vinken*, *groenlingen*, *waterhoentjes*, *meerkoeien*, enz. hebben stellig het leven te danken gehad aan de inspanningen van bewakers en personeel van het Reservaat. Door Gravin Lippens werd het ophalen van voedsel in de scholen georganiseerd: oud brood, vleesafval, enz. werd ingezameld met behulp van het Gemeentebestuur en afgeleverd bij de bewaker die alles heeft uitgedeeld aan de vogels in nood.

Talrijke wilde ganzen verbleven eveneens gans de winter door in de onmiddellijke omgeving, ondermeer enorme groepen *brandganzen*.

Rond de vogelkooien werden er heel wat uitgeputte en half vervroren *meerkoeien* gered. Geen enkel verlies viel te betreuren bij de in gevangenschap verblijvende vogels. Een groot aantal *knobbelzwanen*, *hoelzwanen*, *brandganzen*, *meerkoeien* en dergelijke werden ons aangebracht door medelijdende personen, doch de meeste dezer vogels in erbarmelijke toestand, vele zelfs stervende. Het personeel heeft deze „wrakken” in een verwarmde loods geplaatst, waar ze gevoed en gelaafd werden, om nadien, wanneer hun toestand zulks toeliet, losgelaten te worden met een ring aan de poot. Helaas bezweek er een zeker aantal, niettegenstaande al onze zorgen.

De Vogelkooien.

Het broedwerk van de *grauwe ganzen* is enigszins verstoord geworden door de langdurige winter. Vermits de normale broedtijd vrij vroeg valt heeft de koude heel wat legsels belet tot een goed einde te komen. Wij schatten op ongeveer 60 % het aantal gelegde eieren dat niet werd uitgebroed. Het totale bestand der *grauwe ganzen* van het Zwin bedraagt thans zowat een 180 exemplaren.

Het koppel *knobbelzwanen* heeft met goed gevolg 4 jongen groot gebracht.

In de kooien hebben wij 2 nesten van *kemphanen* en 1 nest van de *grutto* opgemerkt.

Onze vogelstand groeide aan met volgende nieuwe soorten: 4 *kraanvogels*, 1 *bastaard-arend*, 3 *kleine zilverreigers*, 1 *grote zilverreiger*, 1 *roerdomp*, 2 *purperreigers*, 3 *krooneenden*, 1 *slechtvalk*, 2 *rotganzen*, 1 *brandgans*, 2 *kwakken*, 3 *ooievaars*, 1 *jan van gent* en 2 *glanzende ibissen*.

Het Broedseizoen in het Zwin.

Wij stelden een gevoelige toename vast van het aantal broedende *strandplevieren*, dank zij de onlangs uitgevoerde werken van aanleg.

De *kluten* hadden een uitstekende voortplantingstijd, de *tureluurs* eveneens, zulks in weerwil met de laattijdige en strenge winter. De aantalen broedende *bergeenden* en *scholeksters* bleven onveranderd. Het opgroeien van de jonge *bergeenden* werd echter fel gehinderd door het slechte weder en de aanwezigheid van de *zilvermeeuwen*. Er viel tenslotte een gevoelige vermindering vast te stellen van het aantal koppels *visdiefjes*, dit tengevolge van de overbevolking aan *kokmeeuwen* op het kunstmatige eiland. Werken die deze minder gunstige toestand moeten herstellen zullen in het begin van de lente uitgevoerd worden.

Werken van aanleg.

De verbeteringswerken aan het Zwin-biotop werden tijdens de jongste herfst voortgezet. Deze werken, uitgevoerd onder leiding van Graaf Lippens, hebben tot doel een aanzienlijke verbetering te brengen aan de in 1960 tengevolge van het verhogen van de internationale dijk ontstane levensgebieden. De toegankelijke en de integraal beschermde gebieden worden thans gescheiden door een prachtige waterloop die de vroeger bestaande afsluiting vervangt. Deze wijze van afbakening werd met volledig sukses bekroond, wegens de oordeelkundige studie van het plan van aanleg.

Hoge bezoekers.

Hunne Majesteiten de Koning en de Koningin hebben ons Reservaat in de loop van de maand juli bezocht. De Vorsten, die vergezeld waren van Majoor de Heusch en van de Heer Paelinck, respectievelijk Ordonnantie-Officier van de Koning en Sekretaris van de Koningin, werden rondgeleid door de konservator van het Reservaat. Het was hen mogelijk *kluten* met hun jongen, *dwergsterntjes* en *strandpleviertjes* naar hartelust te observeren. Bij hun terugkeer na een wandeling langs de vogelkooien werden de vorsten langdurig toegejuicht door de talrijke bezoekers.

Tussen zoveel andere bezoekers van het zwin hebben wij de namen onthouden van de Heren Jean Delacour, François Edmond-Blanc, Peter Olney van de Bond voor watervogels, de Heer T. Johnstone, konservator van deze Vereniging, vergezeld van de Heer Michael Garside, sekretaris van Peter Scott, de Heer Jean-Paul Harroy, Vice-Voorzitter van de Internationale Unie voor Natuurbehoud, Professor Beltram, Graaf Moens de Fernig, Dr. J. Beer, patholoog van de bond voor Watervogels, de Heer T. Lebret, alsook van een specialist van het Max Planck-Instituut voor Gedragings-fysiologie, die allemaal de broedplaatsen en zo meer zijn komen bezoeken.

Werken van wetenschappelijk onderzoek.

In de volgende twee domeinen werd er nieuw onderzoek verricht:

1. Het ringwerk dat door Graaf Lippens geleid wordt: deze zeer belangrijke dienst heeft in 1963 voor het Zwin en Meetkerke een totaal van 8.264 vogels kunnen ringen, behorende tot 90 verschillende soorten, tegenover 5.005 exemplaren in 1961 en 6.843 vogels in 1962;

Hieronder bevonden zich:

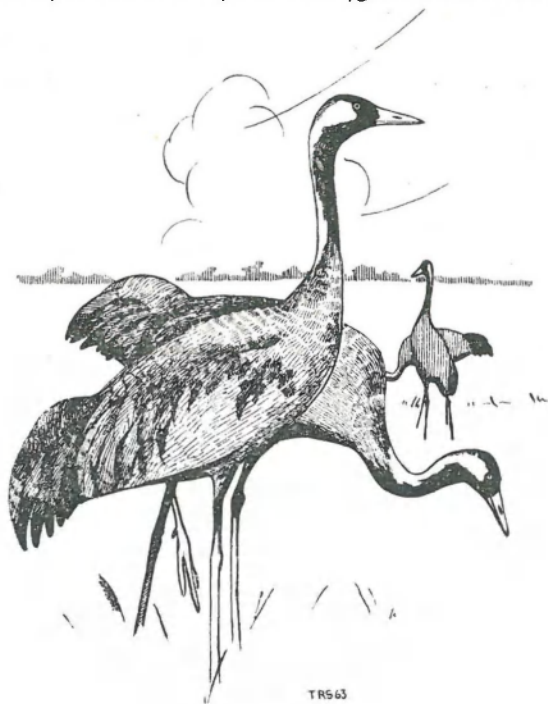
1.309 Eendachtigen,	434 Kauwen,
1.199 Kokmeeuwen,	217 Roodborstjes,
805 Merels,	275 Plevierachtigen.

Als ongewone vogelsoorten vermelden wij:

60 Sneeuwgorzen, 18 IJsgorzen, 33 Grauwe Gorzen, 49 Kruisbekken, 209 Steenkneuters, 5 Grauwe Klauwieren, 117 Zwartkopgrasmussen, 151 Tuinfluiters, 63 Regenwulpen, 43 Wulpen, 40 Kemphanen, 3 Houtsnippen, 129 Visdiefjes.

2. De studie over de gedragingen, psychologie, fylogenetische verwantschap en de aero-dynamica van de Eendachtigen werd voortgezet door T. Robyns de Schneidauer, wiens laatste publicatie in de Giervalk verscheen, deel 53, blz. 226 tot 262.

Het dagboek van de lopende waarnemingen: Graaf Lippens heeft zopas in de Giervalk een studie laten verschijnen onder de titel: „De Vogels van Knokke aan Zee”: hierin worden alle te Knokke verrichte waarnemingen samengevat, betrekking hebbende op 260 vogelsoorten, waarvan er 110 reeds broedvogels waren (afzonderlijke nummers zijn te verkrijgen in het Zwin-Reservaat).

op sommige ogenblikken zo geweldig dat we de indruk hadden een Stereo-programma te beleven, ja zelfs kon men als het ware van een echoeffect spreken. Veiligheidshalve hebben we niet naar nesten gezocht, het zou te spijtig zijn deze rasechte kempenaar te verstoren. Zijn kollega het wouwaapje liet zich ook niet onbetuigd, vooral in de vroege morgen als de dauw de natuur met een mysterieus pak aankleedt, werd men menigmaal verrast door een roomachtig roos met zwarte kontoeren afgetekend wouwaapje (*Ixobrychus minutus*) die met scherpe „wroe, wouw, wouw” de rust verstoort. Later op de middag kwam dan meestal de lui en traag voorbijglijdende bruine kiekendief even nota nemen van de bezoekers, en zelf mochten we dan onze kijker wegstoppen want al het levendig gestoei stierf dan uit tot een ijzige kalmte.

Bij het huiswaarts keren tegen valavond konden we ons telkens nog verheugen op een spelletje schaak tussen de koene roerdomp en de op kwa-jongensstreken beluste kraaien, hoe talrijk ook deze gemeenschap was, telkens moesten deze deugnieten het veld ruimen. U merkt dat de natuur toch weer steeds zelf orde in haar huisgezin schept, en dat wij, vurige sympatisanten, enkel dan mogen ingrijpen daar waar wij vroeger zelf deze natuur hebben afgetakeld.

Alzo heeft de plaatselijke beheerraad te Genk het reservaat vanaf 1 maart tot 1 juli als gesloten verklaard, wat ontegensprekelijk de flora en fauna ten goede moet komen. Verder werd een werkplan niet alleen opgesteld maar ook al deels uitgevoerd om het evenwicht tussen de nuttige en afbrekende plantengroei te herstellen.

Dit plan kunnen wij door volgende punten illustreren:

- verbeterde afsluiting, met enkel één ingang opdat de niets vermoedende bezoeker onze beschermelingen niet in de vuurlijn van verdoken jagers en stropers buiten het reservaat zou sturen
- verscherpte controle op de waterstand, die het willekeurig af- en oplaten van de vijvers tot een minimum zou herleiden
- het aanbrengen van een reeks „U”-vormige pannen in de heide als nestgelegenheid voor holbewoners als tapuiten
- tevens zal er een studie opgemaakt worden aangaande de algen, wat in enige zin ertoe zal bijdragen na te gaan in hoeverre het reservaat te Genk door waterverontreiniging bedreigd wordt
- er is tevens een werkgroep aangesteld die nauwkeurig de evolutie van de plantengroei bestudeert om het landschap terug naar haar oorspronkelijke toestand te brengen.
- en indien het budget het toelaat hopen wij spoedig een observatietoren met een daaraan verbonden laboratorium te kunnen oprichten.

Na deze terugklik op het jaar 1967 mogen wij in Genk rustig eindigen met de woorden van de alom gekende Nederlandse ornitoloog Dr. F. Brouwer: „Dat alles wat leeft en groeit ons steeds weer boeit”.

50 — *Sterna hirundo*
51 — „Hofstade”

(Copyright P. Didier)

